

Fiche 3: Richtlijn pensioenen

Titel:

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on improving the portability of supplementary pension rights (Nederlandse versie niet beschikbaar.)

Datum Raadsdocument: 24 oktober 2005

Nr. Raadsdocument: 13686/05

Nr. Commissiedocument: COM(2005) 507 final

Eerstverantwoordelijk ministerie: Sociale Zaken en Werkgelegenheid i.o.m. FIN, BZK, EZ, BZ, V&W, DEF en VNG

Behandelingstraject in Brussel:

Raadswerkgroep Sociale Vraagstukken, Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken

Achtergrond, korte inhoud en doelstelling van het voorstel:

De herziene Lissabonstrategie en de Sociale Beleidsagenda (2006-2010) benadrukken het belang van arbeidsmobiliteit voor de verbetering van de arbeidsmarktflexibiliteit. Overdraagbaarheid van aanvullend pensioen kan een rol spelen bij arbeidsmobiliteit.

De aandacht vanuit Europa voor de overdraagbaarheid van aanvullende pensioenen is niet nieuw. Ook vóór de herziene Lissabonstrategie zijn stappen ondernomen om vrij verkeer van werknemers in het kader van pensioenregelingen te verbeteren. Richtlijn 98/49 is daarvan een uiting.

De Commissie heeft de afgelopen 4 jaar conform artikel 138 EG-verdrag voorstellen op dit terrein besproken met de Europese sociale partners en de overheden in het Raadgevend Comité voor aanvullende pensioenen ("Pensions forum"). De sociale partners hebben geen overeenstemming bereikt over een voorstel voor een richtlijn.

Gedurende de consultatieronden is door het Pensions Forum een studie verricht naar Europese regels voor waardeoverdracht. Conclusie was o.a. dat door de verschillen in pensioenstelsel en in de fiscale behandeling van pensioenen, een pakket uniforme rekenregels niet haalbaar was. Daarmee zijn de vooruitzichten niet gunstig om zo'n uniform stelsel van actuariële rekenregels in een puur wetgevend kader alsnog te realiseren.

Omdat de rol van aanvullende pensioenregelingen belangrijk is in de private en de publieke sector en overigens in omvang licht toeneemt en er wegens de vergrijzing behoefte is aan meer mobiliteit op de Europese arbeidsmarkt, acht de Commissie de tijd rijp voor het wegnemen van belemmeringen voor de arbeidsmobiliteit in de aanvullende pensioenregelingen. Regelgeving op dit punt is door de Commissie aangekondigd in het Lissabon actieplan.

De conceptrichtlijn bevat 4 inhoudelijke bepalingen:

- artikel 4: een minimumrecht inzake over te schrijven pensioen, toetredingsleeftijd van ten hoogste 21 jaar, wachtperiode van maximaal een jaar en een vestigingsperiode van maximaal 2 jaar (wachtperiode en vestigingsperiode zijn vormen van vertraagde toetreding tot de pensioenregeling);
- artikel 5: een 'faire' aanpassing van slaperrechten (dat zijn pensioenrechten opgebouwd bij een vorige werkgever) en een mogelijkheid tot afkoop van opgebouwde rechten tot een door de lidstaten te bepalen grens;
- artikel 6: een recht op waardeoverdracht (dit is overdracht van de actuariële waarde van opgebouwde pensioenrechten naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever), waarvoor een uitzonderingsmogelijkheid wordt geboden aan omslaggefinancierde

pensioenregelingen, regelingen op basis van boekreserves en aan de Unterstützungskassen in Duitsland;

- artikel 7: een informatieplicht voor de pensioenuitvoerder van de vertrekkende werknemer.

Rechtsbasis van het voorstel: Artikelen 42 en 94 (unanimiteit) van het EG-verdrag

Besluitvormingsprocedure en rol Europees Parlement: artikel 251 EG-verdrag (co-decisie)

Instelling nieuw Comitologie-comité: n.v.t.

Subsidiariteit en proportionaliteit:

Subsidiariteit: Negatief / twijfelachtig. Nederland is in het licht van de Lissabonstrategie een voorstander van het wegnemen van belemmeringen voor de arbeidsmobiliteit. In die zin is het van belang, dat het voorstel beperkt blijft tot datgene wat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van het vrij verkeer van werknemers. Daarom zou op Europees niveau moeten worden gestreefd naar een zo goed mogelijk uitvoerbare set van eenduidige rekenregels met behulp waarvan de pensioenrechten van werknemers van het ene stelsel naar het andere kunnen worden overgeschreven. In verband met de subsidiariteit moet er wel voor worden opgepast dat de EU niet de toetreding tot en inhoud van een pensioenregeling gaat regelen. Dit is in beginsel het domein van de Lidstaten. In Nederland bepalen de sociale partners of er een pensioenregeling is en hoe deze er dan uitziet. De overheid heeft vooral een waarborgende functie, waarbij ook gelet wordt op de implementatie van Europeesrechtelijke verplichtingen ten aanzien van het vrij verkeer van werknemers.

Ook moet nog de afweging worden gemaakt hoe ver men wenst te gaan bij het wegnemen van belemmeringen. Is bijvoorbeeld een verschil tussen een sobere en een luxe regeling ook een belemmering voor de arbeidsmobiliteit?

Proportionaliteit: Negatief. Gezien de vele uitzonderingsmogelijkheden op artikel 6 (recht op waardeoverdracht) in artikel 9 acht Nederland de regeling niet proportioneel. De richtlijn heeft waarschijnlijk alleen betekenis voor de kapitaalgedekte aanvullende pensioenregelingen waarbij het kapitaal buiten de onderneming is geplaatst. Dit beperkt de werking van de richtlijn tot een zeer beperkt aantal lidstaten (en daarbinnen met name Nederland).

Consequenties voor de EU-begroting: geen.

Financiële, personele en administratieve consequenties voor de rijksoverheid, decentrale overheden en/of bedrijfsleven en burger:

Of er financiële, personele en administratieve consequenties zijn, is afhankelijk van de uitleg die gegeven gaat worden aan de richtlijn. Bijvoorbeeld bij artikel 6 (recht op waardeoverdracht) is nog niet duidelijk hoe deze bepaling zal/moet worden toegepast. Daarnaast moet artikel 5 (de bescherming van slapers) nauwgezet gevolgd worden, omdat een eventuele indexatieverplichting vanuit Europa ernstige financiële gevolgen heeft voor het Nederlandse pensioenstelsel, en via de fiscale aftrekbaarheid van pensioenpremies doorwerkt naar de Rijksbegroting.

Consequenties voor nationale en decentrale regelgeving/beleid, (informatie over het inschakelen van nationale agentschappen / zelfstandige bestuursorganen e.d., implementatie en uitvoering, notificatie en handhaving en/of sanctionering):

Het is afhankelijk van de uitleg van de conceptrichtlijn of er consequenties zullen zijn voor de Nederlandse wet- en regelgeving. Afhankelijk van de uitleg van de richtlijn over het recht op waardeoverdracht bestaat het gevaar van uitholling van het Nederlandse stelsel van waardeoverdracht. Tevens moet de bescherming van slapers nauwgezet gevolgd worden. Een eventuele indexatieverplichting vanuit Europa zal ernstige financiële gevolgen hebben voor het Nederlandse

pensioenstelsel. Ook zal moeten worden gezien hoe de termijn van 18 maanden in artikel 6 wordt uitgelegd. Omdat de sociale partners en de pensioenuitvoerders de gevolgen van deze richtlijn in hun pensioenregelingen zullen moeten verwerken, zullen zij worden betrokken in de procedure.

Voorgestelde implementatietermijn met commentaar t.a.v. haalbaarheid:

Uiterlijk per 1 juli 2008 met uitloop van 60 maanden voor de vestigingsperiode van 2 jaar. Afhankelijk van de uiteindelijke uitleg van de richtlijn en de mogelijkheden die sociale partners zien om regelingen in overeenstemming te brengen met de richtlijnbevestigingen, hoeft deze implementatietermijn geen probleem op te leveren.

Consequenties voor ontwikkelingslanden: geen.

Nederlandse belangen en eerste algemene standpuntbepaling:

De Nederlandse belangen zijn:

- Verbetering van de arbeidsmobiliteit in Europa conform de Lissabondoelstellingen inzake de Europese arbeidsmarkt. Nederland zal elke bepaling van de richtlijn in dat licht beoordelen. In dat verband is het van belang dat concrete vooruitgang wordt geboekt bij de overdraagbaarheid van pensioenrechten in Europa. Hiertoe is het nodig dat in ieder land - ongeacht het gehanteerde financieringsstelsel - overschrijving van pensioenrechten mogelijk wordt, zónder dat het ontvangende land meer pensioenrechten hoeft toe te kennen dan op grond van haar eigen rekenregels gerechtvaardigd is.
- Handhaving van de hoofdkenmerken van het Nederlandse pensioenstelsel, d.w.z.:
 - Behoud van de verantwoordelijkheid van sociale partners voor de inrichting van pensioenregelingen;
 - Behoud van het daarin verankerde stelsel van waardeoverdracht (Nederland wenst niet dat een transfersom tot hogere aanspraken kan leiden dan op grond van de eigen actuariële rekenregels gerechtvaardigd zou kunnen zijn);
 - Het moet niet mogelijk zijn dat op grond van EU-regelgeving de rechten van slapers beter behandeld worden/beschermde worden dan die van actieve deelnemers en van gepensioneerden (De nu in Nederland wettelijk verplichte gelijke behandeling van slaperrechten aan die van gepensioneerden is het maximum).

In verband met de subsidiariteit is het niet wenselijk dat door de EU regels worden opgelegd die de toetreding tot aanvullende pensioenregelingen betreffen. Hoewel de invloed op het Nederlandse stelsel van deze bepalingen naar verwachting niet zo groot zal zijn, dient er toch vanuit subsidiariteitsoogpunt en de eventuele precedentwerking ervan tegen geageerd te worden.